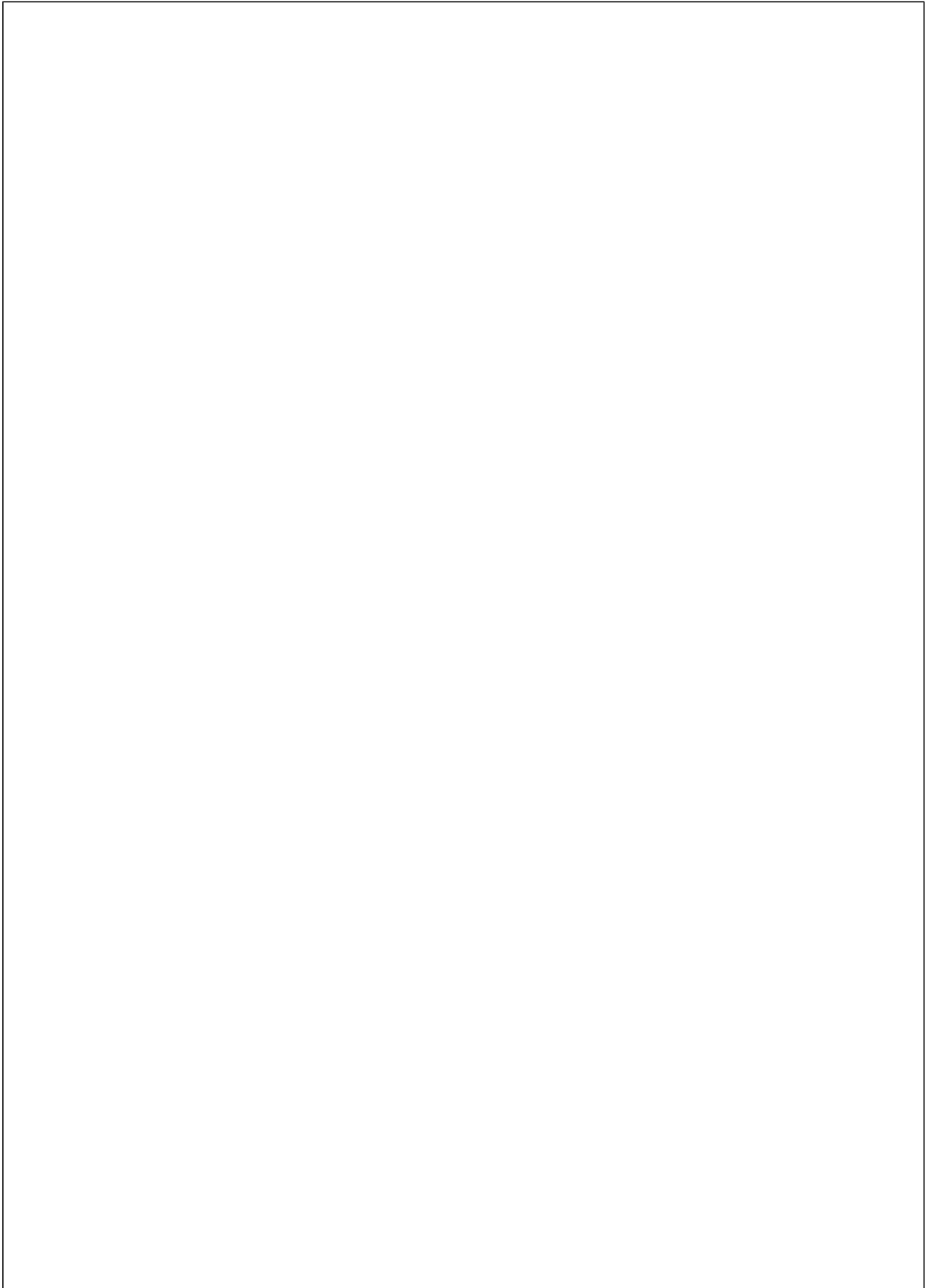

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/216695,Prezentacja-wystawy-Sad-Wojenny-Rzeszy-w-latach-1936-1945-Narodowosocjalistyczne-.html>
27.02.2026, 15:30

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025

W Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL odbyło się otwarcie wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie”.

09.04.2025

Jako pierwsza gości przywitała dyrektor muzeum, Adrianna Garnik, podkreślając wyjątkowość miejsca, w którym zaprezentowana jest wystawa:

- Jesteśmy w wyjątkowym miejscu. Więzienie na ulicy Rakowieckiej w Warszawie było miejscem wielu zbrodni, także zbrodni sądowych, zarówno w czasie okupacji niemieckiej, jak i w czasach reżimu komunistycznego.

Głos zabrał także zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski:

- Jeden z polskich historyków prawa, specjalizujący się w historii III Rzeszy napisał, że narodowo-socjalistyczna III Rzesza była państwem stanu wyjątkowego, w którym to elita prawników niemieckich zaangażowała się w budowę tego totalitarnego systemu. Powołano do życia cały wymiar tzw. sprawiedliwości, który nastawiony był na niszczenie opozycji, a kiedy III Rzesza Niemiecka rozpoczęła wojnę i opanowała duże połacie Europy, to sądownictwo służyło też temu, aby łamać opór podbitych narodów. Jednym z elementów opresji i terroru był Sąd Wojenny Rzeszy.

Wystawa posiada wyjątkową wartość edukacyjną i społeczną, ponieważ nie tylko upamiętnia ofiary totalitarnych represji, ale również przypomina o odpowiedzialności elit za współudział w zbrodniach systemów totalitarnych.

- Ta wystawa to nie tylko przywoływanie pamięci o ofiarach, ale to także przestroga dla nas i dla przyszłych pokoleń, że nawet ci, którzy stanowią elitę, mogą stać się elementem budowy systemu totalitarnego. To przestroga, o której warto zawsze pamiętać

- zakończył dr hab. Karol Polejowski.

Po oficjalnych przemówieniach odbył się panel dyskusyjny prowadzony przez konsultanta merytorycznego wystawy – dr. Pawła Kosińskiego (Biuro Badań Historycznych IPN) oraz kuratora wystawy Larsa Skowronskiego (Miejsce Pamięci ROTER OCHSE w Halle), w którym uczestniczyli eksperci i przedstawiciele rodzin ofiar represji nazistowskiego wymiaru sprawiedliwości. Dyskusja miała charakter międzynarodowy, prowadzona była w językach polskim, angielskim i

niemieckim.

Uczestnicy wydarzenia mieli również okazję wysłuchać recitalu z liryką wokalną. Anna Bernecka – mezzosopran oraz Wojciech Semerau-Siemianowski – pianino – wykonali kompozycje Zygfrieda Kasserna, Szymona Laksa oraz Mieczysława Wajnerberga, byłych więźniów obozów koncentracyjnych.

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Po zakończeniu części artystycznej odbyło się oprowadzenie po wystawie, które prowadzili dr Paweł Kosiński i Lars Skowronski.

W otwarciu wystawy udział wzięli m.in. wiceprezes parlamentu Saksonii - Anhalt Anne-Marie Keding, ambasadorowie Republiki Czeskiej i Ukrainy, przedstawiciele misji dyplomatycznych Azerbejdżanu, Litwy, Niemiec, Węgier i Włoch, przewodnicząca Krajowej Rady Sądownictwa sędzia Dagmara Pawełczyk-Woicka, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiego Andrzej Pozorski, przedstawiciele organizacji społecznych, środowisk kombatanckich oraz rodziny więźniów skazanych przez Sąd Wojenny Rzeszy.

Wystawa będzie dostępna dla zwiedzających do 17 sierpnia 2025 r. (od wtorku do niedzieli w godz. 10.00-18.00).

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” - Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Prezentacja wystawy „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie” – Warszawa, 9 kwietnia 2025. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Sąd Wojenny Rzeszy, założony w 1936 r., odpowiadał nie tylko za prowadzenie postępowań karnych przeciwko członkom niemieckiego Wehrmachtu. W ramach podziału kompetencji i w koordynacji z Trybunałem Ludowym Rzeszy najwyższy sąd Wehrmachtu jako wojskowy odpowiednik Trybunału Ludowego prowadził również postępowania przeciwko kilku tysiącom członków ruchu oporu z krajów europejskich, najejanych i okupowanych przez Niemcy podczas drugiej wojny światowej i był tym samym istotnym instrumentem egzekwowania prawa okupacyjnego i polityki represyjnej.

Sąd obradował do 1943 r. przede wszystkim w Berlinie-Charlottenburgu, a następnie do końca wojny w Torgau (Saksonia), ale także w innych miastach niemieckich, oraz w okupowanej Polsce, Francji i Norwegii. Szczególnie dobrze znane są postępowania prowadzone przeciwko osobom związanym z siecią ruchu oporu zwaną „Czerwoną Orkiestrą”. Ponadto sąd ten był właściwy dla szeregu konkretnych przestępstw przeciwko członkom niemieckiego Wehrmachtu, a także w postępowaniach przeciwko osobom odmawiającym służby wojskowej ze względu na przekonania, oraz przeciwko generałom i licznym kobietom.

W aktach sądu znajduje się ponad 1200 wyroków śmierci, więzienia, zesłania do jednostek karnych Wehrmachtu i obozów koncentracyjnych. Niemniej jednak do dziś Sąd Wojenny Rzeszy nie istnieje w powszechnej świadomości jako niezwykle ważny element narodowosocjalistycznego systemu represji. Wystawa jest kamieniem milowym na drodze do wypełnienia tej luki w upamiętnieniu ofiar hitlerowskiego sądownictwa w Niemczech i w krajach okupowanych. Znaczenie wystawy polega także na ogromnym podniesieniu poziomu wiedzy na temat różnych form, stopnia zorganizowania i kształtu struktur ruchów oporu w krajach okupowanych. Przy tym również z pożytkiem dla historiografii krajów partnerskich poszerza ona poziom wiedzy

szczegółowej o działaniach ruchów oporu oraz o kręgach w nie zaangażowanych.

Wystawa przygotowania przez pracowników Miejsca Pamięci Roter OCHSE w Halle, we współpracy z zagranicznymi partnerami, a sfinansowana przez niemiecki rząd federalny i krajowy rząd Saksonii-Anhalt przy wsparciu Instytutu Pamięi Narodowej jest kamieniem milowym na drodze do upamiętnienia w Niemczech i krajach okupowanych przez III Rzeszę podczas II wojny światowej zbrodniczej działalności sądu i martyrologii jego bohaterskich ofiar.

Prezentowana w Warszawie do połowy sierpnia 2025 roku wystawa przybliży m.in.: okoliczności powołania Sądu Wojennego Rzeszy i jego pozycję w narodowosocjalistycznym systemie prawnym, podstawy prawne na jakich orzekał, biografie skazanych, topografię miejsc rozpraw, straceń i uwięzień, sposób rehabilitacji i politykę odszkodowawczą wobec ofiar i ich rodzin. Ekspozycja jest również okazją do zastanowienia nad kulturą i polityką pamięci o Sądzie i jego ofiarach w Niemczech i Europie

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Wystawa

Powiązane wiadomości

Wystawa „Sąd Wojenny Rzeszy w latach 1936-1945. Narodowosocjalistyczne sądownictwo wojskowe i walka z ruchem oporu w Europie”

Promocja książki „Cela nr 18. Historia odwagi i przyjaźni”